

המשנה לא ביארה מי הוא השעיר "השני" שירעה עד שיסתאב.

רבי יוחנן אמר: שני שבזוג ראשון ירעה עד שיסתאב, שני שבזוג שני יקרב (72).

והנה, כאשר השעיר של השם מת, הרי יש כאן שני שעירים לעזאזל: א. השעיר שנותר מן הזוג הראשון. ב. השעיר מהזוג השני שעלה עליו הגורל לעזאזל. ואחד מן השעירים מיותר.

והוינן בה: במאי קמיפלגי — במה נחלקו רב ורבי יוחנן? [מה טעם מחלוקתם?]

וכדי לבאר במה נחלקו רב ורבי יוחנן ראוי להקדים ולבאר את דין דיחוי בקדשים:

וכן כאשר השעיר של עזאזל מת, יש כאן שני שעירים לשם: א. השעיר שנותר מן הזוג הראשון. ב. השעיר מן הזוג השני שעלה עליו הגורל להשם. ואחד מן השעירים מיותר.

בהמה שנדחתה [נפסלה] שעה אחת מלהקרב על המזבח, חל בה דין דיחוי, והיינו, שאפילו אם אחר כך עברה הסיבה שמחמתה נדחתה, בכל זאת הבהמה נדחתה ונפסלה לעולם (73).

ונחלקו אמוראים מי הוא השעיר "השני" שירעה עד שיסתאב:

וכאשר מת אחד משני שעירי יום הכיפורים, אי אפשר להקריב חברו כל זמן שאין לו בן זוג. ונחלקו רב ורבי יוחנן אם חל עליו דין דיחוי:

אמר רב: שני [השעיר השני שנותר בחיים] שבזוג ראשון יקרב. ואילו שני שבזוג שני ירעה עד שיסתאב. (71)

71. לדברי רב השני שהוזכר במשנתנו [שירעה] היינו השני שבזוג השני. [ונראה שהמשנה מתייחסת לאמירת האדם, וכך שנינו: "אם של שם מת, יאמר זה שעלה עליו גורל [בזוג השני] לה' יתקיים תחתיו"... "והשני" שבזוג השני, שלא אמר עליו כלום — "ירעה עד שיסתאב" וכו'.]

72. לדברי רבי יוחנן השני שהוזכר במשנתנו [שירעה] היינו השני שבזוג הראשון. [ונראה שהמשנה מתייחסת לסיפור שהוזכר בתחילה: "אם של שמת מת" אזי יאמר כך וכך. "והשני" שלא מת — "ירעה עד שיסתאב".]

73. ודין דיחוי הוא מדאורייתא, ט"ז אורח חיים תרמו, ו. וכן מוכח להלן בדברי הגמרא שדנה בדבר על פי פסוקים.

שאינן לזה שם שחיטה.

אך אם דחה את שעיר המשתלח מן הצוק, ואחר כך שחט את אמו, ודאי שלוקה אם התרו בו שעובר משום "אותו ואת בנו". [ועיין שם].

ג] המנחת חינוך [קפה, י] כתב שמאחר שדחייתו של השעיר המשתלח הרי היא כשחיטה, לפיכך אינו מטמא בטומאת נבילה. [עיין שם ובקומץ מנחה].

ועוד דן המנחת חינוך [בקומץ המנחה שם] שיתכן שדחייתו תתיר אותו באכילה בלא שחיטה. [כשם שמליקה מתירה עוף של קרבן בלא שחיטה] אך דעת "דבר אברהם" [חלק ב, סימן ח ענף ה] שאין דחייתו מן הצוק מתירתו באכילה בלא שחיטה. וכן היא מסקנת עוד אחרונים. [ועיין תוספות ישנים ותוספות הרא"ש ד"ה דחייתו לצוק].